

אסטרטגיה חדשה לשחרור פלשתינן

צאלח שבל, פרשן מדיני בעיתון הלבנוני „אלימחרר“, פירסם לאחרונה סדרת מאמרים הדנים באסטרטגיה הערבית במאבק לשחרור פלשתינן, ועיקרם — קריאה לשינוי מהותי באסטרטגיה זו. לאחר ניתוח האסטרטגיה הנוכחית של הערבים, הנקוטה בידיהם מאז הקמת מדינת-ישראל, על חסרונותיה וליקוייה, קובע שבל כי אסטרטגיה זו לא עמדה במבחן המציאות, ובפרט נוכח פעולות-התגמול של ישראל. שבל מעלה הצעה לאסטרטגיה ערבית חדשה, המבוססת על שילוב פעולות גרילה בפעולותיהם של הצבאות הערבים הסדירים, כולל פתיחת מלחמת גרילה בקנה-מידה נרחב נגד כל צבא זר העשוי להתערב בסכסוך הערבי-ישראלי, וכן „משיכת“ צה"ל לשטח „פתוח“ מחוץ לגבולות ישראל, כמו סיני, או הגדה המזרחית של הירדן, כדי להלום בו שם בעוצמה רבה. להלן עיקרי הדברים שהזבאו בסדרת מאמרים זו.

האסטרטגיה הערבית הנוכחית

האסטרטגיה הצבאית-הערבית המקובלת כיום, ואשר לא שונה תה במשך שמונה-עשרה שנות קיומה של ישראל, היא, כי אין ערך ממשי לקרבות מקומיים, יהא מספרם ותחומם הצר אשר יהא, וכי בסופו-של-דבר קובעת המערכה הכללית, הגדולה והמכרעת. לפי תפיסה זו, חייבת ההחלטה בעניין מועד פתיחת מערכה זו ומקומה — להיות נתונה בידי הערבים עצמם, ובידיהם בלבד — ואין להתיר לישראל לגררם למערכה בעיתוי ובמקום הנוחים לה; אף אם יעלה הדבר בקרבנות רבים.

הליקויים באסטרטגיה

אולם, באסטרטגיה האמורה, הקובעת כי יש לדחות את המערכה עם האויב, ליקויים וחסרונות ניכרים. אסטרטגיה זו:

- מעניקה לישראל את היוזמה הצבאית לכל אורך קווי שביתת-הנשק. ישראל פותחת באש ומפסיקה אותה כרצונה.
- מותירה את הערבים הסריאונים לפתוח בפעולה צבאית כלשהי לפני המערכה המכרעת. ולפיכך נכפה על הערבים לשאת בלא תגובה את המהלומות הישראליות.
- איפשרה לישראל להגיע להישגים אזוריים חשובים, וב-ראשם — הטיית מי הירדן ושליטה בפועל על שטחים המהווים באורח רשמי חלק מן האיזור המפורז.
- גרמה, כחלוף הזמן, לשינוי פסיכולוגי בדעת-הקהל הער-

בית; ההמונים הערביים מאמינים עתה כי ישראל היא מדינה חזקה, המקיימת את הבטחותיה ואת איומיה.

● גרמה לבזבוז כסף וכוח-אדם בהקמת ביצורים שאינם עמידים בפני כלי-הנשק החדשים.

מטרת הסקירה - שינוי מהותי באסטרטגיה

אין דברינו אלה — דברי ביקורת לשמם; אף אין כוונתנו לחרור ריב פנימי במחנה הערבי. מטרת הדברים — עמידה על הליקויים באסטרטגיה הנוכחית, והתויית הצעות לתיקונה ולהתאמתה לצרכים. אנו רוצים:

- להשיב לעצמנו את היוזמה הצבאית לאורך קו-האש בגבול האויב.
- להתוות אסטרטגיה צבאית חדשה, המבוססת על התקפה ועל התנכלות והתגרות באויב — ולא בהסתרות מאחורי ביצורים אשר כוחם אפסי.
- לגרור את ישראל למערכה, בה תאבד „יהירות“ צבאה ותנופץ האגדה של עליונותה הצבאית.
- יתכן כי אילו הוגשם אחד בלבד משלושה סעיפים אלו, היה די בו כדי לפתוח במלחמה כוללת עם האויב. אך אין זו האפשרות היחידה.

האמת על יחסי הכוחות בין ישראל לערבים

התמונה שהצטיירה עדיין בדעת הבריות במדינות הערביות בדבר המלחמה לשחרור פלשתיין קרובה יותר לנס, אשר עתיד להתרחש, מאשר למלחמת-שחרור מזויינת. אך תיאור זה מבוסס על דימויון-שוא ותו-לא, שכן המצב לאמיתו-של-דבר שונה בתכלית:

- מאזן-הכוחות בין הערבים לישראל עדיין אינו מקנה לערבים עליונות מכרעת וכללית; יתרה מזו — לא נראה באופק המועד בו תושג עליונות כזאת, שבעזרתה יזכו הערבים בניצחון כבר בשעות הראשונות להתמודדות.
- עסקות הנשק בין ארה"ב לישראל משמשות ראיה לנכונות הנחה זו, הגם שאין בהן כדי לשלול קיום עליונות ערבית מסויימת.
- מן הנאמר לעיל נובע, כי אין מקום לדבר על מלחמה שתאריך שעות מעטות בלבד.
- נוכח עובדה זו ברור, כי התערבות אימפריאליסטית לצד ישראל היא בחזקת ודאי, ואין אפשרות להתעלם ממנה או להניח כי לא תארע.
- מכאן שהאימפריאליזם — הגורם אשר מנע בעדנו עד כה מלגרור את ישראל למערכות צבאיות — יביא לדחייתה המתמדת של כל התנגשות מכרעת עם ישראל.
- ובאחרונה — חובה עלינו להביא בחשבון את האפשרות, שישראל תשיג לפתע נשק אטומי, על כל התוצאות הנובעות מאפשרות זו.

הלקחים ממלחמת ויאט-נאם

אם אכן אלה פני הדברים, ברור מתוכם כי האסטרטגיה הצבאית הערבית המקובלת כיום אינה מסוגלת להובילנו לשחרור פלשתיין... יתר-על-כן: היא אף אינה יכולה להבטיח הגנה, ולוא מינימלית, נגד התגרונות ישראל. לפיכך מחובתנו לתור אחר אסטרטגיה חדשה, שתוכל למלא כיאות את תפקידה; ולשם כך נפתח בסיור חטוף ברחבי העולם, העשוי ללמדנו לקחים חיוניים ביותר. רבות ניתן ללמוד מניסיון מלחמת קוריאה ומלחמת ויאט-נאם, ובפרט מזו האחרונה, אשר בה פותחו שיטות-לוחמה מדהימות בחידושן. לאחרונה קוראים סופרים והוגי-דעות ערביים לאמץ את צורת מאבקה של צפון ויאט-נאם כדרך הטובה ביותר לשחרור פלשתיין. זאת ועוד: חוגי ארגון השחרור הפלשתי-נאי הודיעו על רצונם לשגר משלחת לויאט-נאם, כדי ללמוד מניסיונה של מדינה זו לקחים שיהיו לתועלת למאבק הפלשתינאי.

כאן מתעוררת שאלה חשובה: האם חלו מאז מלחמת קוריאה, התפתחויות חדשות בתחום אסטרטגיית ההתנגשות המקומית, כך שניתן עתה להגיע לידי הכרעה צבאית באמצעות התנגדות מקומית מוגבלת? במלים אחרות: היוכלו הערבים לחסל את ישראל על-ידי ניהול מלחמה מקומית עמה, מבלי שארה"ב תתערב כאשר עשתה במלחמת קוריאה, תרחיב את זירת-המלחמה ותמנע מהם השגת ניצחון מכריע?

היש חידוש במלחמת ויאט-נאם לעומת מלחמת קוריאה?

לוחמי הויאט-קונג ידעו ללמוד מניסיון מלחמת קוריאה, והפיקו לקחים מן השגיאות שנעשו בה. ואכן, קיבלו בראשית מלחמתם החלטות חשובות אחרות, באשר למהלך מלחמתם והאסטרטגיה הצבאית הכללית שתינקט בה. בין היתר הוחלט למנוע בכל מחיר בעד ההתנגשויות מלהתפתח למלחמה בין שתי מדינות, ולחתור בהתמדה להשאירן במסגרת של התנגשות מזויינת בין המתקוממים במדינה לשלטונות אותה מדינה.

מן ההחלטה האמורה נובעת הסיבה להימנעות הצבא הסדיר של צפון ויאט-נאם מהתערבות במלחמה ולהימנעות סין-העממית משיגור מתנדבים, כאשר עשתה במלחמת קוריאה. מתעוררת השאלה: ההצליחו אנשי הויאט-קונג להביא את מלחמת-השחרור למצב בו יש ביכולתם להשיג הכרעה צבאית לטובתם? על שאלה זו קשה להשיב כבר עתה תשובה חד-משמעית, שכן ניסיונם עודנו בשלבי התפתחות, ועדיין אין לראותו כמגובש ובשל.

ברם, באיזו מידה יכולים הערבים להפיק תועלת מניסיון הויאט-קונג? מה הם הצדדים הדומים והשונים בין מלחמת-השחרור של ויאט-נאם למלחמת-השחרור של פלשתיין?

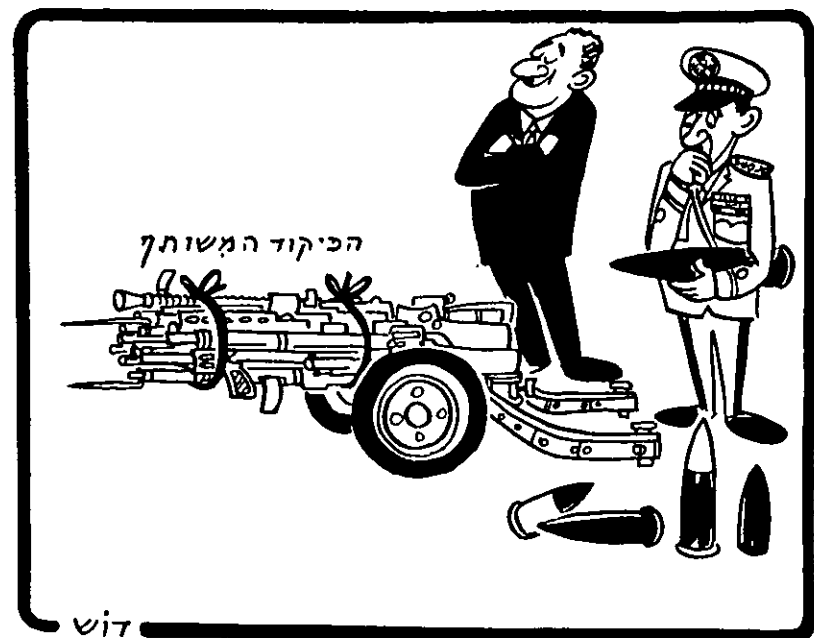
הניתן ללמוד לקחים ממלחמת ויאט-נאם?

הגיויני וטבעי שהערבים יפנו מבטם — בתורם אחר אסטרטגיה חדשה לשחרור פלשתיין — לניסיונו החי של העם הויאט-נאמי. שכן קיים דימויון בולט, אשר אין להתעלם ממנו, בין ויאט-נאם לפלשתיין. הדבר אמור בעיקר באשר להתערבותם הצבאית של האמריקאים בויאט-נאם לעומת התערבותה הצפויה של ארצות-הברית בפלשתיין, משתפרוץ המערכה המכרעת נגד ישראל. מכאן שכל הצלחה לה זוכים לוחמי הויאט-קונג נוכח האמריקאים או על אף מציאותם על אדמת ויאט-נאם — היא בבחינת תקוה חדשה לערבים להשגת הניצחון על אדמת פלשתיין. ברם, קביעת הדימויון בין ויאט-נאם לפלשתיין הוא עניין אחד, ו"שיערו" ניסיון זה הוא עניין שונה לחלוטין. המכשול טמון דווקא בשוני שבנסיבות האובייקטיביות בויאט-נאם ובפלשתיין.

יהיו, אולי, כאלה שישאלו: מדוע לא תהא רבת-עמון לה-אנוי, בירת צפון ויאט-נאם? מפני מה לא יהפוך העם הפלשתי-תינאי כולו „לוחמי ויאט-קונג"? מדוע לא נצא כולנו למערכה נגד ישראל ונגד ארצות-הברית כאחד, מערכה כזו המתנהלת כיום בויאט-נאם נגד שלטונות דרום ויאט-נאם ונגד הכוחות האמריקאיים? שאלות אלו מתעוררות כיום במיוחד נוכח ריבוי מעשייהאיבה וההתגרונות מצד ישראל.

מן הראוי להדגיש, כי כתוצאה מחוסר התגובה הערבית לתוקפנות הישראלית, נתעורר בלב הערבים כולם הרצון לנקום בישראל בכל צורה שהיא, יהא הקרבן שיידרש לכך אשר יהא. רגש אנושי ולאומי זה, שצמח בעקבות המהלומות שהונחתו על סוריה, עולה בקנה אחד עם הקריאות שהושמעו לאחרונה מצד מנהיגים סוריים אחדים בדבר הצורך להעניש את ישראל, ובכל מחיר. הערבים סבורים, כי נוכח הפגיעה בכבודם, ולא בגאוותה של סוריה בלבד, אין לנפח את חילור קי-הדעות הקיימים בין הערבים.

במצב זה אין להוציא מכלל אפשרות כי הערבים יאמצו להם אסטרטגיה בלתי בדוקה כהלכה, בלי שיהיה בה כדי להבטיח את הניצחון הבטח-היטב, במגמה לספק את שאיפתם העזה. יש להתריע מפני סכנה ממשית זו, שכן עלולים הערבים להסתבך בהרפתקה צבאית כושלת עקב היאוש וחוסר-המעש הממושך והמשפיל. לפיכך קיים צורך דחוף לתור אחר אסטרטגיה חדשה לשחרור פלשתינ — צורך שאין לדחותו.

השוני שבין ויאט-נאם לפלשתינ

כאמור, מבדילים בחינות אחדות בין מלחמת פלשתינ למל-חמת ויאט-נאם:

בצפון ויאט-נאם ובדרומה כאחד שוכן עם אחד; בפלשתינ שוכנים שני עמים נבדלים לחלוטין זה מזה — עם יהודי עושק ועם ערבי מקופח, העקור ברובו מאדמתו.

ברם, מהי חשיבותו של שוני זה לגבי האסטרטגיה החדשה לשחרור פלשתינ? האסטרטגיה של ויאט-קונג מתבססת, בין היתר, על גיוס העם ויאט-נאמי לשורות המהפכה ונגד המשטר הקיים בדרום ויאט-נאם. אלמלא אהדת הציבור ללוחמי ויאט-קונג ולעניינם, לא היו לוחמים אלה מסוגלים להגיע לחדרי הקצינים האמריקאים בבסיס הגדול והמבוצר ביותר במזרח הרחוק — ולפוצצם עליהם בשנתם. המוני-אדם כאלה — המגנים על צעירי ויאט-קונג, מטפלים בהם ונותנים להם מחסה — אינם בנמצא, בצורה זו ובהיקף זה, בפלשתינ.

מקורות הכוח הפיזי וההכוונה המוראלית למלחמת-השחרור בויאט-נאם מרוכזים בשטחה של צפון ויאט-נאם. ממנו יוצאים לוחמי ויאט-קונג לפעולה, הוה אומר: במקומה הטבעי של זירת-המערכה.

לעומת זאת מקורות הכוח הפיזי והמוראלי של הערבים במלחמת-פלשתינ נמצאים, עד-כנה, הרחק מזירתה הטבעית של המערכה, היא ירדן. הסיבה לכך נעוצה בעובדה שעקב נסיבות ידועות אין לרבת-עמון כיום היכולת הדרושה להיות „האנוי ערבית“. נהפוך הוא: קיימת בלב שליטיה נכונות בלתי-מוגבלת להפכה, הלכה למעשה, ל„דאנאנג שנייה“; יתרה מזו, היא כבר הפכה פעם אחת לפחות, ב-1958, ל„דא-נאנג ערבית“, כאשר טסו מטוסים נושאי צנחנים בריטיים מעל שמי ישראל — להגנת ירדן.

נראה כי שעת הכושר הנדירה שזימנו הנסיבות ללוחמי ויאט-קונג, להתשת כוחו של צבא ממשלת דרום ויאט-נאם לפני ההתערבות האמריקאית הישירה — לא תזומן לערבים בפלשתינ. על כן חייבת האסטרטגיה החדשה לשחרור פלשתינ להביא בחשבון התערבות צבאית זרה לטובת ישראל, במטרה להפסיק את המלחמה בה, כבר בשלבה הראשון.

הגורם הערבי המרתיע: הרחבת זירת המלחמה

האינטרס הלאומי של ויאט-נאם מחייב, כאמור, שלא להרחיב את מסגרת המלחמה המתנהלת בה מחשש פן תהפוך „קוריאה שנייה“.

ההתערבות הצבאית האמריקאית הצפויה במלחמה שבין הערבים לישראל תישא אופי של „פעולה משטרתית“ או פעולה של „יחידות לכיבוי שריפות“. במקרה של התערבות זו, יחייב האינטרס האמריקאי לשים קץ למלחמה במהירות, ולעבור מייד לשדה הדיפלומטיה. מכאן ברור כי הגורם הערבי העשוי להרתיע כל התערבות מסוג זה טמון בנכונות אמיתית מצד הערבים להרחיב את מסגרת המלחמה. הגורם המרתיע שבידי הערבים יתבטא על-כך בהרחבת הסכסוך לאורך השטח הערבי — המעניק לערבים עמדות אסטרטגיות טובות ביותר — ובכך יגדל חששם של האמריקאים מפני סכסוך גדול במזרח-התיכון ומפני אבידות כבדות לחיילי הצי השישי האמריקאי.

במלים אחרות, אם אמנם תתערב ארצות-הברית במלחמה באיזור, תתבטא משימתם של הערבים בפלשתינ ובסביבתה בגרירת הכוחות האמריקאיים למלחמה על-ידי פעילות גריליה נגדם.

יתכן כי כוחה המרתיע של כל תכנית מסוג זה טמון בהבאתה מראש לידיעת ארצות-הברית, עוד לפני שיירה הכדור הראשון במסגרת מלחמת-השחרור.

בניגוד לויאט-נאם, בה הוחלט להשאיר את צפון ויאט-נאם מחוץ לזירת המערכה הממשית, חייבים הערבים לתכנן מראש את פעולתם על בסיס גרירת צבא ישראל למערכה מכרעת „בשטח פתוח“ מחוץ לביצורים שהקימה ישראל בתוך איזור פלשתינ הכבושה.

ריכוזם של צבא ישראל והכוחות הנספחים אליו, בהשוואה לשטחה המצומצם של פלשתינ מבוסס, בעיקרו על ניצול מלא של דרכי-התחבורה הקצרות ועל השגתה, תוך זמן מועט ביותר, של עליונות אשר תאפשר לה להנחית מהלומה מהירה וחזקה.

ישראל חוששת לחדור לעומק השטח הערבי

הנחה נכונה היא, שישראל מבססת את האסטרטגיה שלה על מלחמה מחוץ לגבולותיה, בשל שטחה המצומצם. ברם טעות היא לחשוב, כי ישראל מסוגלת לחדור לתוך השטח הערבי מבלי לאבד חלק ניכר מיתרונותיה האסטרטגיים והטקטיים. ואכן חותרת ישראל תמיד להנחתת מהלומות חזקות ומהירות, אך חוששת, מאידך גיסא, מחדירה לעומק השטח הערבי. משטר הגיוס הצבאי של ישראל הוא, אולי, הגורם המכריע המקשה על ישראל לנהל מלחמה ממושכת. מלחמה כזאת עשויה גם לסכן את כלכלתה. מכאן נובע, כי מה שנחשב עד כה לגורם מרתיע מצד ישראל, חייב לשמש עתה חלק מן האסטרטגיה החדשה של הערבים עצמם.

מזה 18 שנים חוששים הערבים ממהלומה ישראלית, המכוונת להרחבת גבולות ישראל. יתכן כי עתה הגיע המועד לדון בצורך לגרור את צבא ישראל הרחק לתוך סיני, או אפילו לגדה המזרחית של הירדן — ולהנחית עליו שם מהלומה ניצחת.

בשל גורמים רבים, מצוייה היכולת להביא להכרעה צבאית נגד ישראל בידי צבאות ערב הסדירים דווקא, ופעילות הפדאיון מהווה רק אחת משלוחותיהם.

הגיס החמישי שבצבא ויאט־נאם אינו קיים ב־צה"ל

יהיו אשר יאמרו: אבל כוחות ויאט־קונג הצליחו לפורר את כוחות דרום ויאט־נאם, חרף מספרם הגדול של האחרונים. אמנם כך הוא, אך תנאי פלשתין שונים לחלוטין מתנאי ויאט־נאם. בויאט־נאם ישנם אלפי חיילים, המשרתים בצבא דרום ויאט־נאם, אך תומכים במהפכה ומהוים מעין „גיס חמישי“ בתוך צבא דרום ויאט־נאם ו„עיניים“ למהפכה. הם מקלים על המתקוממים בהשגת נשק ותחמושת, בחדירה למחנות הצבא, בפיצוץ מחסנים; יתרה מזו: האמור לגבי חיילים אלה — יפה כוחו גם לגבי פקידי המדינה ומנגנוני הביטחון והמודיעין. גורם חשוב כזה אינו קיים בפלשתין, שכן אך טבעי, כי איננו יכולים לרכוש לצדנו אלפי חיילים

המשרתים בצבא ישראל, ואיננו יכולים למצוא בין בני העם היהודי היושבים בישראל, אנשים אשר יסייעו למתקוממים שלנו, יציידום במידע ויספקו להם נשק...

מסקנות וסיכום

על כל אסטרטגיה חדשה במאבק לשחרור פלשתין להתחשב בגורמים הבאים:

● התנאים בפלשתין שונים לחלוטין מן התנאים של מדינה אחרת — משועבדת, כבושה או נתונה לרדיפות; לפיכך אין תועלת „להעתיק“ את ניסיונותיהן של מדינות אחרות בשלמור תם ולנסות ליישם בזירת־המערכה של פלשתין.

● הדרך היחידה לשחרור פלשתין היא הפלישה הצבאית, בשעת־הכושר ל„התקוממות פנימית“ בתוכה.

● התערבות צבאית אימפריאליסטית היא בחוקת ודאי, ועל כן הכרח הוא למצוא דרך הרתעה או אפשרות לעמוד בפניה. יתכן כי „הרחבת זירת המלחמה“ היא התשובה הטובה ביותר לסוג זה של התערבות, המכוונת להפסקת המלחמה וליישוב הסכסוך ליד שולחן הדיונים, נוכח עובדות מוגמרות.

● יש לגרור את ישראל אל מחוץ לשטח פלשתין הכבושה — בהתאם לתכנית בדוקה וקבועה מראש. כך תאבד ישראל חלק גדול מיכולתה האסטרטגית והטקטית — מחד גיסא, ולערבים תינתן שעת־כושר להלום בה — מאידך גיסא.

● יש להכשיר את הקרקע של זירת־המערכה — כלומר של ירדן — לפני פתיחתה של מלחמת־השחרור.

● לא ניתן להגביל את מלחמת פלשתין, ככל מלחמה אחרת, למסגרת של תכנית קפואה שאין לשנותה; ועל־כן הכרח הוא לנהוג בגמישות, כך שנוכל לשנות את תכניתנו בהתאם לנסיבות המשתנות.

התפעלותנו ממלחמת ויאט־נאם ומדרכו של העם הי ויאט־נאמי נובעת מהחלטתנו הנחושה להילחם ומנכחי נותם הכלתי־ירגילה לשאת בדומיה מהלומות. ובכלל... מה רב המרחק בין חוסר־התגובה שלנו לבין שלוות־ נפשם של תושבי בירת צפון ויאט־נאם, הנובעת מאמון נתם בניצחון.